

چهار درویش

تصحیح دکتر حسن ذوالفقاری
بیت سابدی

انتشارات ققنوس
تهران، ۱۳۹۵

عنوان و نام پدیدآور: چهار درویش / تصحیح: حسن ذوالفقاری، عباس سعیدی.

مشخصات نشر: تهران: ققنوس، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهری: ۳۸۳ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۷۸-۲۱۸-۲

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

یادداشت: کتابنامه: ص. ۳۷۷-۳۸۱؛ همچنین به صورت زیرنویس.

یادداشت: نمایه.

موضوع: داستان‌های فارسی - قرن ۱۰ ق.

موضوع: داستان‌های فارسی - قرن ۱۱ ق.

موضوع: افسانه‌ها و قصه‌های ایرانی

موضوع: ادبیات عامه ایرانی

موضوع: نقالی - طواریها

شناسه افزوده: ذوالفقاری، حسن، ۱۳۲۵ -، مصحح

شناسه افزوده: سعیدی، عباس، ۱۳۵۸ -، مصحح

رده‌بندی کنگره: ۹۱۳۹۴ ج ۹ / PIR ۵۸۵۱

رده‌بندی دیویی: ۸۴۳/۴

شماره کتاب‌شناسی ملی: ۴۰۷۵۵۵۰

انتشارات ققنوس

تهران، خیابان اسلامیه، خیابان شهدای ژاندارمری،

شماره ۱۱۱ تان ۴۰ ۸۶ ۴۰ ۶۶

ویرایش، آماده‌سازی و امور فنی

تحریریه انتشارات ققنوس

چهار درویش

تصحیح دکتر حسن ذوالفقاری

عباس سعیدی

چاپ اول

۹۹۰ نسخه

۱۳۹۵

چاپ شمشاد

حق چاپ محفوظ است

شابک: ۹۷۸ - ۶۰۰ - ۲۷۸ - ۲۱۸ - ۲

ISBN: 978 - 600 - 278 - 218 - 2

www.qoqnoos.ir

Printed in Iran

۲۵۰۰۰ تومان

فهرست

۷	مقدمه
۹	قصه خوانی و قصه پردازی در هفتاد و نه صفحه
۹۷	هفتاد و نه کتاب چهار درویش
۱۰۶	سرگذشت درویش اول
۱۵۶	حکایت درویش دوم
۲۰۰	حکایت گفتن آزادبخت برای درویشان
۲۱۲	حکایت درویش سیم
۳۲۲	حکایت درویش چهارم
۳۶۱	ترکیبات و کنایات و نوادر کلمات
۳۶۹	کشف الایات
۳۷۵	فهرست اعلام
۳۷۹	منابع

مقدمه

یکی از متون نقالی پرخواننده و محبوب عامه قصه چهار درویش است. از این افسانه تاکنون ده‌ها تحریر مکتوب متعلق به سه سده گذشته در دست است. چندین روایت شفاهی نیز دارد و این نشان‌دهنده آن است که در محافل و قهوه‌خانه‌ها و شب‌نشینی‌ها خوانده و روایت می‌شده است. امروزه با وجود تلویزیون و رسانه‌های دیگر، شاید مردم کمتر به این قصه‌ها مراجعه کنند و دسترسی داشته باشند. از این رو در مجموعه ادب عامه بر آن شدیم از میان روایات مختلف داستان یکی را برگزینیم و آن را کامل‌تر است بیاوریم. چهار درویش با توجه به چاپ‌های سربی و سنگی و نسخ خطی فراوانی که داشته، تاکنون به شیوه‌ای مصحح و منقح چاپ نشده است. به دلیل پرخواننده بودن کتاب، اختلاف نسخه‌های خطی و چاپی آن نیز زیاد و گاه نثر آن‌ها متفاوت است. علاوه بر آن، لازم است برای تدوین تاریخ ادبیات عامه، آثار و متون آن که همواره مورد غفلت مورخان ادبی بوده، این آثار به شکل علمی و توأم با نقد و بررسی منتشر

شود تا هم مردم که مخاطب اصلی این آثار هستند بهره ببرند و هم تصحیحی منقح انجام گیرد. این دلایل مصححان را بر آن داشت با اتکا به قدیم‌ترین نسخه‌های کتاب، آن را به شیوه‌ای درخور و شایسته تصحیح نمایند. برای فایده بیشتر، کارهای دیگری نیز انجام داده‌ایم؛ از جمله:

۱. در مقدمه‌ای جامع، ضمن معرفی کتاب و بن‌مایه‌ها و رده‌بندی استان، روایت‌های متفاوت و اختلاف آن‌ها را ذکر و نسخه‌های خطی و سنگی و چاپ‌های مختلف و ترجمه‌های منظوم و منثور را فهرست کرده‌ایم.

۲. آنچه داستان‌ها را در متون ادب و ادب شفاهی یکایک کاویده‌ایم تا معلوم شود، ریشه داستان‌ها در فرهنگ غنی ایرانی تا چه پایه است. در مأخذیابی به کدب‌های مختلف توجه‌ها بر اساس تیپ‌شناسی آرنه تامپسون نیز اشاره کرده‌ایم تا گستره جهانی داستان‌ها را نیز نشان داده باشیم. فایده این بخش برای روایت‌شناسان بسیار زیاد خواهد بود.

۳. برای هر داستان متناسب با درو، مایه و اشخاص داستان، نامی برگزیده و در قلاب آورده‌ایم.

۴. آیات، احادیث و اشعار را مأخذیابی کرد و تا آن‌جا که ممکن بود نام شاعران را با اختلاف ابیات در دیوان معلوم کرده‌ایم. بهوهای کاتبان و مؤلف را در نقل آیات و احادیث با مراجعه به منابع موثق رفع کرده‌ایم. در پایان از آقای عباس سعیدی سپاسگزارم که مثل همه شاعران، علاقه و پشتکار، در کار تصحیح تمام همت و کمک خود را معمول داشت.

حسن ذوالفقاری

زمستان ۱۳۹۳